

POGLED NOVE GENERACIJE PODJETNIKOV

AGENDA MALEGA GOSPODARSTVA 2016

Gospodarska zbornica Slovenije,
strateška skupina Podjetniška Slovenija
6. junij 2016

Letošnjo Agendo malega gospodarstva (Agenda^{MG}) so oblikovali člani strateške skupine Podjetniška Slovenija pri Gospodarski zbornici Slovenije (GZS), ki je čezsektorska skupina predstavnikov malega gospodarstva. Kandidate smo izbrali glede na predloge zbornic in združenj dejavnosti pri GZS in glede na njihove poslovne rezultate. Člani skupine so praviloma mlajši od 45 let. Tako smo dobili pogled nove generacije slovenskih podjetnikov na predloge za izboljšanje poslovnega okolja za malo gospodarstvo.

Priprava predlogov je sledila že izpeljani anketi Analitike GZS o izzivih pri poslovanju v mikro in malih podjetjih. Tako nekatera mala kot tudi srednja podjetja se še vedno soočajo s finančnimi izzivi. Vendar je aneketa že drugo leto zapored pokazala, da dostop do financiranja ni več med glavnimi ovirami pri poslovanju slovenskega malega gospodarstva. To je posledica konjunktura, očiščenih bilanc in slabih terjatev v precejšnjem delu slovenskega gospodarstva, večje odzivnosti bank ter novih in obsežnejših državnih programov financiranja prek Slovenskega podjetniškega sklada in SID banke, kar je bila ena od ključnih zahtev v preteklih Agendah^{MG}. Ključne ovire, na katere sedaj opozarjajo slovenski podjetniki, so birokratske ovire in pomanjkanje ustrezno usposobljenih kadrov.

Predlogi članov strateške skupine Podjetniška Slovenija sovpadajo z rezultati ankete Analitike GZS, zato so razporejeni v tri poglavja: boljše javne storitve za malo gospodarstvo, boljše poslovno okolje za malo gospodarstvo in boljše izobraževanje za malo gospodarstvo. Na vse troje ima neposredni vpliv Vlada RS. Zato jo pozivamo, da predloge nove generacije slovenskih podjetnikov resno preuči ter sprejme hitre in odločne ukrepe za izboljšanje razmer.

NAJVEČJI IZZIVI ZA IZBOLJŠANJE OKOLJA ZA MALO GOSPODARSTVO

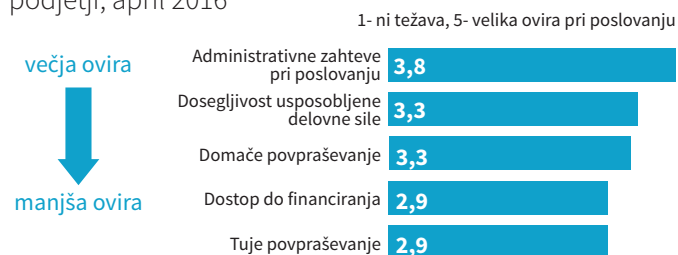
Pri izzivih malo gospodarstvo letos na prvem mestu izpostavlja administrativne zahteve pri poslovanju. Dosegljivosti usposobljene delovne sile in domačemu povpraševanju pripisujejo nekoliko manjši pomen, vendar pa je prav izziv primernih zaposlenih precej porasel glede na lansko leto. Izziv dostopa do financiranja se je precej znižal, podobno velja tudi za tuje povpraševanje. To je povezano z izboljšano bilančno strukturo malih družb, večjim deležem denarja v bilancah in večjo pripravljenostjo bank za posojanje. Tuje povpraševanje očitno ugodno vpliva tudi na malo gospodarstvo (Gospodarska pričakovanja 2016-2017, Analitika GZS, april 2016).

Precej podoben uvid v dinamiko malega gospodarstva podaja raziskava Globalni podjetniški monitor - GEM 2015, kjer strokovnjaki za podjetniški ekosistem najbolj kritično ocenjujejo vladno regulativo, pomanjkanje izobraževanja za podjetništvo v osnovnih in srednjih šolah ter pomanjkanje kulturnih in družbenih norm. Bolje od povprečja EU so ocenjeni dostop do fizične infrastrukture in dinamičnost notranjega trga. Ta je vseeno za malo gospodarstvo premajhen in precej volatilen, zato je v Sloveniji najvišji delež aktivnih podjetij (kar ena petina vseh), ki načrtujejo, da bodo 75 do 100 % svojih prihodkov ustvarili na tujih trgih (GEM Slovenija 2015, april 2016).

Anketa Analitike GZS je še razkrila, da se je optimizem povrnil v mikro in mala podjetja. Rast prihodkov od prodaje med 5 % in 20 % pričakuje v letošnjem letu 41 %, v naslednjem letu pa celo 43 % družb. Krčenje poslovanja naj bi prizadelo 6 % družb. Petina podjetij naj bi močneje zaposlovala, medtem ko naj bi investicije močneje porasle v 40 % družb. Pri 57 % družb naj bi bil dobiček podobno visok kot lani, pri tretjini družb naj bi bil višji (večji od 5 %).

Izzivi pri poslovanju

Anketa Poslovna pričakovanja med mikro in malimi podjetji, april 2016

Vir: Analitika GZS, 2016

Člani strateške skupine Podjetniška Slovenija so:

Feguš Matej, DONAR, d.o.o.

Gaberc Boštjan, MIKROGRAFIJA, d.o.o.

Hvastija Lan, OPTIPRINT, d.o.o.

Jakovljevič Milena, MEDIODROM, d.o.o.

Jug Tomaž, EDITOR, d.o.o.

Kert Andreja, EKONIUS, d.o.o.

Kodila Janez, KODILA, d.o.o.

Kumelj Špela, REGISTRATOR, d.o.o.

Leskovar Matej, IMAGINE, d.o.o.

Lotrič Mitja, LOTRIČ, d.o.o.

Marjan Batagelj, POSTOJNSKA JAMA, d.d.

Mladovan Aleksander, PARK LIJAK, Aleksander Mladovan s.p.

Rauter Miran, HERMI, d.o.o.

Štefančič Matej, EFOS, d.o.o.

Triller Jurij, IDENTIKS, d.o.o.

Zorko Igor, ZZI, d.o.o.

Žic Davor, I.T. TIM, d.o.o.

Žigo Martin, PARADAJZ, d.o.o.

I. BOLJŠE JAVNE STORITVE ZA MALO GOSPODARSTVO

1. DIGITALIZACIJA JAVNE UPRAVE

Digitalizacija javne uprave po vzoru modela E-Stonia: sistemska rešitev, ki bi zmanjšala birokratske ovire pri poslovanju (malih) podjetij in pri odnosih med državljani in državo.

- a. Nujen je akcijski načrt za digitalizacijo delovanja javne uprave, ki bi prinesla:
 - hitrejšo obdelavo zahtevkov in manj čakalnih vrst,
 - boljše sledenje zahtevkov, manj napak in jasnejšo odgovornost,
 - merjenje učinkovitosti zaposlenih, sledenje zadovoljstva državljanov in odzivnega časa javne uprave.

18. mesto

Uvrstitev Slovenije med 28 članicami EU po indeksu DESI (digitalna ekonomija in družba).

Vir: Europe's Digital Progress Report 2016

2. ODPRAVA URAVNILOVKE V JAVNEM SEKTORJU

Funkcijska analiza javne uprave je konec lanskega leta pokazala velike razlike med delovanjem istovrstnih enot javne uprave. Predloga:

- a. Ob enaki ali nižji masi plač v javni upravi uvesti sistem nagrajevanja oziroma stimuliranja najboljših javnih uslužbencev in najboljših enot istovrstnih delov javne uprave ter hkrati v celotni javni upravi, in sicer po načelih gospodarnosti, kakovosti in pravočasnosti izvedbe storitev. Nujno je vzpostaviti boljši sistem napredovanj, hkrati s prožnejšimi možnostmi prekinitve delovnih razmerij.
- b. Vzpostaviti sistem ocenjevanja javnih uslužbencev s strani uporabnikov njihovih storitev.

Uspešni uradniki v učinkovitih ustanovah javne uprave bi tako prejeli višje plače in stimulacije kot manj uspešni uradniki v manj učinkovitih delih javne uprave, kar bi bistveno pripomoglo tudi k bolj kakovostnim javnim storitvam za malo gospodarstvo.

1,20 **1,12**
(zasebni sektor) (javni sektor)

Razmerje med povprečno plačo in mediano plače.

Op.: Nižje kot je razmerje, večja je uravnilovka.
Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2010

3. UKINITEV NEPOTREBNIH USTANOV IN ODPRAVA NELOJALNE KONKURENCE

Izpeljati je treba strokovno neodvisno analizo o potrebnosti in nujnosti enot javne uprave, ki bo osnova za odločno reformo uprave. Obenem je treba odpraviti neelojalno konkurenco javnega sektorja (malemu) gospodarstvu.

- a. Dejavnosti in naloge enote javne uprave, agencij in zavodov, ki niso potrebne ali nujne, naj se ukinejo, mreža ustanov pa optimizira, zlasti če je mogoče njihove storitve kakovostneje najemati na trgu. Zdaj številne javne ustanove povzročajo neelojalno konkurenco zasebnim podjetjem pri njihovi dejavnosti in tudi pri pridobivanju evropskih sredstev. Obenem je treba zagotoviti jasno delitev delovanja javnih ustanov na javno in tržno.
- b. Lokalne skupnosti (občine) naj skrbijo samo za javne gospodarske službe, ostale gospodarske dejavnosti naj prepustijo zasebnemu sektorju. Nekatere lokalne skupnosti (občine, itd.) se vpletajo v gospodarske dejavnosti (v zadnjem času najbolj pri razvoju turizma) pod pretvezo družbene koristnosti, s ciljem, da si pridobijo evropska sredstva. Zato je treba jasno razmejiti gospodarske in druge dejavnosti lokalnih skupnosti.

2.080 zaposlenih

V pravnih osebah javnega prava, ki pretežno delujejo na področju gospodarstva*. To je 44 zaposlenih in 6,4 % prihodkov več kot v letih 2012–2014.

* Agencije, javni zavodi, javni skladi.

Vir: Analitika GZS, na osnovi podatkov Ajpes.

4. PODPORA STRATEŠKIM VERIGAM MALEGA GOSPODARSTVA

Pregledna podpora strateškemu povezovanju že dokazano uspešnih malih podjetij z razvojnimi sredstvi, a po sistemu nagrajevanja dobrih in sankcioniranje slabih rezultatov, ne pa v celoti z nepovratnimi subvencijami. Obenem tudi privatizacija velikih državnih podjetij v panogah, ki so globalno praviloma v lasti zasebnih lastnikov. V turizmu tudi njihovo prestrukturiranje v manjše ponudnike, ki bi okrepili unikatno ponudbo v čezsektorski povezavi z drugimi ponudniki. Primeri:

- a. Razvojna podpora zgolj perspektivnim podjetjem, tudi malim in srednjim, ki izkazujejo in utemeljeno napovedujejo rast dodane vrednosti in števila zaposlenih. Tako bi omogočili dobrim podjetjem še hitrejšo rast in dvig dodane vrednosti.
- b. Prek pametne specializacije podpora produktnemu in trženjskemu povezovanju kmetijstva, živilstva in turizma s pomočjo unikatnega pristopa turističnih ponudni-

kov, proizvajalcev kvalitetne hrane in pijač. Cilj: razvoj Slovenije kot turistične destinacije za bodoče generacije turistov.

- c. Ukrepi za večjo vključitev malih in srednjih podjetij v javno zasebna partnerstva.

+ 6,7 % (MSP)

- 3,6 % (velika podjetja)

Dodana vrednost (2015/2008).

Vir: baza KAPOS GZS, podatki Ajpes

II. BOLJŠE POSLOVNO OKOLJE ZA MALO GOSPODARSTVO

5. ODLOČNA DAVČNA REFORMA, NE ZGOLJ PRESTRUKTURIRANJE

Plače so preveč obdavčene. Davčna reforma mora slediti cilju razbremenitve plač in cenejšemu nagrajevanju zaposlenih, brez dodatne davčne obremenitve malega gospodarstva, kar bi vodilo do odpiranja novih delovnih mest v (malem) gospodarstvu.

- a. Razbremenitev bruto plač naj zajema:
- uvedbo razvojne kapice na socialne prispevke delodajalcev in delojemalcev nad 2-kratnikom povprečne plače,
 - dvig splošne olajšave za zavezance do 75 % povprečne plače na vrednost minimalne plače,
 - uvedbo dodatnega dohodninskega razreda med starim 2. in 3. razredom (20.400 – 36.000 po stopnji 34 %),
 - umik najvišje dohodninske stopnje (50 %).
- b. Cenejše nagrajevanje delavcev naj se doseže z:
- nagrajevanjem uspešnosti s 13. in 14. plačo, ki naj bosta: a) izvzeti iz dohodnine ali b) naj ne bosta obdavčeni s prispevki. 13. in 14. plača naj se navzgor omejeta, denimo na dve povprečni plači prejemnika.

10. najvišja obremenjenost plač

z davki in prispevki med 34 članicami OECD.

Vir: *Taxing Wages 2016, OECD*

6. STABILNEJŠI PRAVNI SISTEM, MANJ OBREMENJUJOČ ZA MALO GOSPODARSTVO

Malo gospodarstvo je preobremenjeno s predpisi, ki se pogosto tudi spreminjajo. Obenem povzročajo podjetjem čedalje večja bremena. Predlogi:

- a. Pravilo, da se vsak predpis lahko sprejme le v primeru, če po strokovni presoji reprezentativnega predstavniška gospodarstva (tudi s pomočjo testa MSP) znižuje administrativna in finančna bremena mikro, malim in srednje velikim podjetjem (MSP). Vse predloge za večje spremembe zakonov in podzakonskih aktov morajo spremljati trdni dokazi, da so bili upoštevani vsi možni ukrepi za zmanjšanje kakršnega koli nesorazmernega vpliva na MSP, še preden jih sprejmejo vlada ali posamezna ministrstva (po modelu Velike Britanije).
- b. Pravilo, da se zakonske spremembe uveljavljajo bistveno redkeje kot zdaj in predvsem pravočasno.
- c. Pravilo, da bo do leta 2020 število predpisov za vsaj 10 odstotkov nižje.
- d. Pravilo, da bo do leta 2020 pregledana vsa zakonodaja, ki ureja poslovanje MSP, in da se bodo odpravila neskladja in navzkrižja med posameznimi predpisi.

17 izgubljenih mest v zadnjih petih letih

Kakovost institucij: Slovenija: 67. mesto.

Vir: *World Economic Forum, 2015-2016*

7. TRANSPARENTNOST INŠPEKCIJSKEGA NADZORA IN DELA INŠPEKCIJSKIH SLUŽB

Inšpekcijski organi naj ne delujejo predvsem kaznovalno, ampak bistveno bolj preventivno in edukativno. Predlogi:

- a. Uvedba kontrolnih seznamov za posamezna področja inšpekcijskega nadzora (checking list, ang.), ki bodo dostopni na spletu in na podlagi katerih bodo podjetja vnaprej seznanjena, kaj bo na teh področjih predmet inšpekcijskega nadzora.
- b. Večja pripravljenost davčnih oblasti za pripravo vnaprejšnjih zavezujočih strokovnih mnenj na zaprosilo podjetij, s čimer se podjetja lahko vnaprej izognejo napakam.
- c. Učinkovit sistem predhodnih opozoril na pogoste in ponavljajoče se napake/kršitve.
- d. Zmanjšanje previsokih kazni, ki za malo podjetje lahko pomenijo tudi prenehanje dejavnosti.
- e. Gradacija kazni (ob večkratni ponovitvi prekrškov).

5.834 inšpekcijskih nadzorov
s področja davkov

84 samoprijav

Vir: Letno poročilo Finančne uprave RS 2015

8. ENOTNA IZVOZNA PLATFORMA IN VEČJA PODPORA IZVOZU

Mala in srednje velika podjetja so pogosto zapostavljena pri podpori internacionalizaciji slovenskega gospodarstva. Predloga:

- Enotna platforma, vstopna točka za (male in srednje) izvoznike, kjer bi dobili celovito podporo pri promociji v tujini. Trenutno so na voljo razpisi, ki so finančno skromni in administrativno zahtevni. Enotna platforma bi omogočala enostavnejši pregled dostopa do sredstev.
- Standardizacija orodij pri celoviti podpori internacionalizaciji MSP na ravni celotne države, ne samo pri dogodkih, ampak tudi pri individualnih svetovanjih in mreženjih. Zdaj MSP nimajo pregleda nad tem, kaj jim država znotraj podpornega okolja za internacionalizacijo ponuja.

Enotno platformo za internacionalizacijo MSP naj vodijo reprezentativne gospodarske zbornice, ki naj jih država namensko za te naloge primerno financira.

Dodatni predlogi:

- Občutno večja podpora slovenske diplomacije malemu gospodarstvu pri prodoru na tuje trge: na predstavništvi v tujini je preveč uradnikov in občutno premalo operativnih izvajalcev, ki bi slovenskim podjetjem odpirali vrata na terenu. Tudi zato, ker je v diplomaciji premalo oseb, ki imajo izkušnje v gospodarstvu.
- Povečanje podpore povezanim sejmskim nastopom MSP v tujini: subvencioniranje posamičnih nastopov MSP na sejmi v tujini in več skupnih slovenskih prostorov, kjer se promovirajo slovenska mala in srednja podjetja.
- Podpora skupinskim nastopom - predstavitve poslovno storitvenih dejavnosti, znanja in kreativnih industrij.

25 % (mikro podjetja) 30 % (majhna podjetja)

38 % (srednja podjetja) 45 % (velika podjetja)

Delež prodaje na tujih trgih.

Vir: baza KAPOS GZS, podatki Ajpes

III. BOLJŠE IZOBRAŽEVANJE ZA MALO GOSPODARSTVO

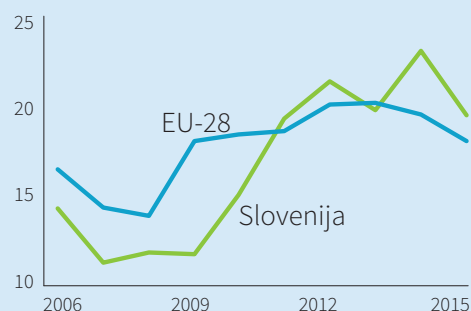
9. IZOBRAŽEVANJE PO MERI PRIHODNIH POTREB GOSPODARSTVA

Zaradi strukturne brezposelnosti, zlasti mladih:

- Okrepiti in sistemsko umestiti karierno orientacijo v celoten sistem vzgoje in izobraževanja.
- Omejiti vpise na terciarne programe, v katerih je (pričakovana) stopnja zaposljivosti diplomiranih kadrov nizka.
- Povečati vpis in izboljšati izobraževanje v srednješolskih tehnično strokovnih programih, ki jih slovenska proizvodnja zelo potrebuje in pogreša.

Javni izobraževalni sistem naj v terciarnem izobraževanju prednostno podpira tiste programe, ki so ključni za gospodarski razvoj države. Izhajati mora iz analize potreb gospodarskega sektorja po kadrih, npr. v naslednjem desetletnem obdobju, ki mora biti izvedena v sodelovanju z reprezentativnimi predstavniki gospodarstva.

Brezposelnost mladih

Vir: Eurostat

10. VEČ PRAKTIČNEGA POUKA IN NUJNA UVEDBA VAJENIŠTVA

Nujno je uvesti več praktičnega usposabljanja kadrov v času šolanja. Predlogi:

- Nujna ponovna uvedba vajeništva z jasnimi usmeritvami s strani države (potek, varstvo vajencev, minimalno nadomestilo v času dela ipd.).
- Utrditev dejanskega strokovnega višješolskega študija in jasna razmejitev med strokovnim in prvostopenjskim bolonjskim študijem (strokovni študij naj bo jasno usmerjen v izobraževanje za pridobitev ustreznih kompetenc za zaposlitvene možnosti).

- c. Podaljšanje obdobja praktičnega usposabljanja, to je praktičnega izobraževanja v času šolanja, v podjetjih, ki so na trgu in ki najbolje poznajo zahteve trga.

786 **8,5 %**

Število in delež podjetij, ki so izvajala začetno izobraževanje. Mladi imajo status dijaka/učenca, ki se praktično izobražuje pri delodajalcu, ne status vajenca.

Op.: V vzorcu vseh 9.202 podjetji.

Vir: Statistični urad RS, 2010

11. AKCIJSKI NAČRT ZA DEFICITARNE POKLICE

Mnogi poklici, ki so v izumiranju, so nujni za razvoj države in ohranjanje proizvodnje. Predloga:

- Podpora države pri intenzivni promociji poklicev v izumiranju. Vzpostavitev učinkovite mreže šol/izobraževalnih centrov za izobraževanje in usposabljanje za redke poklice v sodelovanju z delodajalci (vključujoč vajeništvo).
- Promocija in bolj stimulatивно štipendijsko spodbujanje mladih za takšne poklice: preusmerjanje k učenju in usposabljanju za deficitarne poklice.

154 varilcev.

139 strugarjev.

380 delavcev za preprosta dela v predelovalnih dejavnostih.

Prosta delovna mesta (marec 2016).

Vir: Zavod za zaposlovanje RS, marec 2016

12. STROKOVNA PODPORA MALIM PODJETJEM PRI RASTI IN TVEGANJIH

Hitro rastoče male družbe, ki razvijajo dobre produkte in hitro prodirajo na trg, se soočajo z izzivom, kako obvladovati rast in prepoznavati pasti.

- Država naj z domišljenim in stabilnim nacionalnim programom podpor (denimo vavčerskim svetovanjem) zagotovi hitro rastočim družbam dostop do svetovalnih storitev strokovnjakov na področju prepoznavanja in obvladovanja tveganj, kar vključuje tudi optimizacijo procesov, organizacijo ter finančno obvladljivo in varno rast.
- Spodbujanje prenosa znanja iz raziskovalne sfere v mala in srednja podjetja z možnostjo delne zaposlitve kadrov iz javnega sektorja v podjetjih.

128. mesto

Med 140. državami po razvitosti finančnega trga.

Vir: World Economic Forum, 2015-2016

Izdala

Gospodarska zbornica Slovenije

Dimičeva 13, 1504 Ljubljana

T: 01 5898 000, F: 01 5898 100

www.gzs.si, info@gzs.si

Facebook: GSZsi, Twitter: GZSnovice, Youtube: GZSvideo, blog.gzs.si

Gospodarska
zbornica
Slovenije

Ljubljana, 6. junij 2016